

“Azfen” MMC

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa
çatan il üzrə maliyyə hesabatları və
müstəqil auditorun hesabatı

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı hesabatı.....	3
---	---

Rəhbərliyin Məsuliyyətləri haqqında hesabat.....	5
--	---

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	6
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	7
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	8
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	9

Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Şirkət və onun fəaliyyəti	10
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri.....	11
3. Mühasibat uçotu prinsipləri və açıqlamalarda dəyişiklik	27
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri, qiymətləndirmələri və fərziyyələri	28
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	30
6. Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri	30
7. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	31
8. Mal-material ehtiyatları	33
9. Digər debitor borcları və digər cari aktivlər	33
10. Ticarət kreditör borcları.....	33
11. Digər kreditör borcları	34
12. Əmlak, tikili və avadanlıqlar	35
13. Qeyri-maddi aktivlər	36
14. İcarələr	36
15. Mənfəət vergisi	37
16. Kapital	40
17. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər	40
18. Müqavilə xərcləri	41
19. İnzibati xərclər	41
20. Sair (zərər)/gəlir, xalis	42
21. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	42
22. Maliyyə riskinin idarə edilməsi	43
23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri	46
24. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	46

Müstəqil auditorun hesabatı

"Azfen" MMC-nin Direktorlar Şurasına

Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Hesabat

Rəy

Biz "Azfen" MMC-nin ("Şirkət") 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Şirkətin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSŞ) tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir edilir. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının ("MBEŞŞ") *Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsinə* ("MBEŞŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Şirkətdən müstəqilik və MBEŞŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı sair öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Davamlılıq prinsipi ilə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik

Biz maliyyə hesabatlarında 2 sayılı qeyddə diqqəti cəlb edirik ki, burada Şirkət 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il ərzində AZN 25,914,576 məbləğində xalis zərərə məruz qalmışdır. Bu hadisələr və ya şərtlər, 2 sayılı qeyddə göstərilən digər məsələlərlə yanaşı, Şirkətin fəaliyyətini davamlı olaraq davam etdirmək qabiliyyətinə əhəmiyyətli şübhə yarada biləcək əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğunu göstərir. Bu məsələ ilə bağlı rəyimiz dəyişdirilmir.

Maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin və Direktorlar Şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fərqləndiricilik və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Şirkəti ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Şirkətin daimi fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Direktorlar Şurası Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Şirkətin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Şirkətin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Şirkətin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-ətmədiyini qiymətləndiririk.
- Biz Direktorlar Şurası ilə digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və vaxtı və əhəmiyyətli audit tapıntıları, o cümlədən audit zamanı aşkar etdiyimiz daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə əlaqə saxlarıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Direktorlar Şurasının nəzərinə çatdırırıq.

Bu müstəqil auditorun hesabatı ilə nəticələnən audit üzrə tapşırığın tərəfdaşı Yunis Salayevdir.

BDO Azərbaycan MMC

5 may 2025-ci il
Bakı, Azərbaycan

**31 dekabr 2024-cü il tarixlərinə başa çatan illər üzrə maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiqlənməsi
üzrə rəhbərliyin məsuliyyətinə dair hesabat**

Bu bəyanat "Azfen" MMC-nin ("Şirkət") maliyyə hesabatlarına münasibətdə rəhbərliyin və müstəqil auditorların öhdəliklərini fərqləndirmək məqsədilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik 31 dekabr 2024-cü il tarixlərinə Şirkətin maliyyə vəziyyətini, həmin tarixə başa çatan il üzrə onun əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkətini və kapitalda dəyişiklikləri ədalətli şəkildə əks etdirən maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu prinsiplərinin müvafiq qaydada seçilməsi və tətbiqinə;
- Məqsəduyğun və ehtiyatlı mühakimə və qiymətləndirmələrin yürüdülməsi;
- Maliyyə hesabatlarında açıqlanan və izah edilən hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmalar nəzərə alınmaqla, MHBS-a əməl edilib-edilmədiyini bildirməyə; və
- Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyəti fasiləsiz davam edəcəyi güman edilirsə, maliyyə hesabatlarının fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmasına.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Şirkət daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin qurulması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Maliyyə vəziyyətini dəqiqliklə açıqlayan və Şirkət maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğun olmasını təmin etməyə imkan verən düzgün mühasibat uçotunun aparılması;
- Mühasibat uçotunun Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə və mühasibat uçotu standartlarına uyğun aparılmasına;
- Şirkətin aktivlərinin mühafizə olunması üçün müvafiq tədbirlərin görülməsinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntularının aşkar edilərək aradan qaldırılmasına.

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan illər üzrə maliyyə hesabatları dərc etmək məqsədilə Şirkətin rəhbərliyi tərəfindən 5 may 2025-ci ildə təsdiq edilmişdir:

Hemid Həsənov
Baş direktor

Ali Özcan
Maliyyə üzrə baş direktorun müavini

	Qeydlər	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
AKTİVLƏR			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	48,595,713	43,820,275
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	5	6,802,617	1,605,341
Ticarət debitor borcları	6	24,823,044	21,748,592
Müqavilə aktivləri	6, 17	4,590,431	30,227,123
Mal-material ehtiyatları	8	5,395,159	9,881,554
Sair debitor borcları və sair cari aktivlər	9	4,015,816	15,829,412
CƏMI CARİ AKTİVLƏR		94,222,780	123,112,297
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	12	136,214,169	142,855,499
Qeyri-maddi aktivlər	13	386,086	514,573
İstifadə hüququ olan aktiv	14	-	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	15	16,523,065	10,090,553
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		153,123,320	153,460,625
CƏMI AKTİVLƏR		247,346,100	276,572,922
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
Cari öhdəliklər			
Ticarət kreditör borcları	10	5,487,016	13,825,630
Müqavilə öhdəlikləri	17	3,326,881	-
Cari icarə öhdəliyi	14	-	237,188
Sair kreditör borcları	11	12,916,229	10,979,554
Cəmi cari öhdəliklər		21,730,126	25,042,372
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	16	276,885	276,885
Bölüşdürülməmiş mənfəət		225,339,089	251,253,665
Cəmi kapital		225,615,974	251,530,550
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		247,346,100	276,572,922

10-46-cı səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir

Həmid Həsənov
Baş direktor

Ali Özcan
Maliyyə üzrə baş direktorun müavini

5 may 2025-ci il

"Azfen" MMC

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Mənfəət ya Zərər və Digər Məcmu Gəlir haqqında Hesabat Azərbaycan Manatı ilə

	Qeydlər	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Müştərilərlə müqavilədən gəlirlər	17	75,216,670	217,552,632
Müqavilə xərcləri	18	(98,880,801)	(195,639,869)
Ümumi mənfəət		(23,664,131)	21,912,763
İnzibati xərclər	19	(6,168,546)	(8,724,731)
Məzənnə fərqiindən gəlir/(zərər), xalis		(193,706)	735,590
Maliyyə gəliri/(xərçi)	14	143,813	(33,118)
Sair (zərər)/ gəlir, xalis	20	(1,139,024)	(15,680)
Sair əməliyyat gəliri		397,356	411,332
Vergidən əvvəlki mənfəət		(30,624,238)	14,286,156
Mənfəət vergisi xərçi	15	4,709,662	(2,820,559)
İl üzrə xalis mənfəət		(25,914,576)	11,465,597
Sair məcmu gəlir		-	-
Cəmi məcmu gəlir		(25,914,576)	11,465,597

10-46-cı səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir

Hemid Həsənov
Baş direktor

5 may 2025-ci il

Ali Özcan
Maliyyə üzrə baş direktorun müavini

		31 dekabr 2024 tarixində baş çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş çatan il
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti	Qeydlər		
Vergidən əvvəlki mənfəət / (zərər)		(30,624,238)	14,286,156
<i>Vergidən əvvəlki mənfəəti xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzvləşdirmək məqsədilə edilmiş düzəlişlər</i>			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	12	6,784,831	6,201,601
İstifadə hüququ olan aktivin köhnəlməsi	14	-	1,105,863
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	13	131,683	473,775
Mal-materiallar ehtiyatları üzrə qalıqın silinməsi	8	-	745,229
Digər debitor borclarının qalıqının (bərpa) / silinməsi		148,859	(80,945)
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən zərər	12	109,200	1,982
İstifadə edilməmiş məzuniyyət günləri üçün öhdəlikdə hərəkət		472,769	(10,064,467)
Maliyyə xərci	14	(143,813)	33,118
Gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyatda dəyişiklik	5	(53,809)	(650,585)
Dövriyyə kapitalına düzəlişlər			
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində (artım) / azalma		(5,197,276)	(579,879)
Ticarət debitor borclarında (artım) / azalma		(3,074,452)	43,859,732
Mal-material ehtiyatlarında azalma		4,486,395	7,475,388
Müqavilə aktivlərində azalma / (artım)		25,636,692	(17,049,463)
Sair debitor borcları və sair cari aktivlərdə azalma		11,664,737	21,082,964
Müqavilə öhdəliklərində artım / (azalma)		3,326,881	(7,532,515)
Ticarət kreditör borclarında azalma		(8,338,614)	(14,090,630)
Sair kreditör borcları və hesablanmış xərclərdə artım / (azalma)		1,463,906	(22,106,195)
Əməliyyatlardan alınmış pul vəsaitləri		6,793,751	23,111,129
İcarə öhdəlikləri üzrə ödənilmiş faiz	14	-	(33,118)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	15	(1,722,850)	-
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitləri		5,070,901	23,078,011
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması	12	(252,701)	(137,928,270)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	13	(3,196)	-
Alınan faiz		143,813	-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitləri, xalis		(112,084)	(137,928,270)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	14	(237,188)	(2,813,126)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitləri, xalis		(237,188)	(2,813,126)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		4,721,629	(117,663,385)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üçün GKZ-də hərəkət	5	53,809	650,585
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	43,820,275	160,833,075
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	48,595,713	43,820,275

"Azfen" MMC

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Kapitalda Dəyişiklik haqqında Hesabat
Azərbaycan Manatı ilə

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il	276,885	239,788,068	240,064,953
İl üzrə xalis mənfəət	-	11,465,597	11,465,597
31 dekabr 2023-cü il	276,885	251,253,665	251,530,550
İl üzrə xalis zərər	-	(25,914,576)	(25,914,576)
31 dekabr 2024-cü il	276,885	225,339,089	225,615,974

1. Şirkət və onun fəaliyyəti

"Azfen" MMC ("Şirkət") 11 yanvar 1996-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") və Tekfen İnşaat və Təsisat A.Ş ("Tekfen") tərəfindən, müvafiq olaraq, 60% və 40% iştirak payları ilə birgə müəssisə formasında yaradılmışdır. Şirkət Azərbaycan Respublikasında, xüsusilə, SOCAR və Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti ("ABƏŞ") kimi neft-qaz şirkətlərinin neft maraqları ilə əlaqədar tikinti, mühəndislik və əlaqəli işlərin görülməsi məqsədi üçün təsis edilmişdir.

2014-cü ildə Şirkət Gürcüstanda tikinti xidmətləri göstərmək məqsədi ilə Gürcüstanda filial yaratmışdır.

2023-cü ilin dekabr ayında Şirkət hüquqi strukturunu səhm paylarında dəyişiklik etmədən Birgə Müəssisədən Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətə dəyişdi.

Şirkət Bakı şəhərində yerləşir və il ərzində orta hesabla 1,211 (2023-cü il: 1,941) işçisi olmuşdur.

Şirkətin qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1001, İstiqlaliyyət küç.31.

Əhəmiyyətli layihələr

BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited – "AZF-097"

Layihə Azərbaycan Respublikasında istehsal, tikinti, alətlərə nəzarət, elektrik enerji sisteminin təmiri xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlıdır.

Georgian Pipeline Company – "AZF-098"

Layihə Gürcüstan regionunda mülki tikinti işləri, konstruksiyaların quraşdırılması, mexaniki sistemlərin istehsalı, mexaniki montaj işləri, eləcə də instrumentasiya və elektrik avadanlıqlarının təmiri xidmətləri ilə əlaqədardır.

Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu – "AZF-103"

Layihə Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodunun modernizasiyası çərçivəsində dizayn, mühəndislik, satınalma və quraşdırma xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlıdır. Eyni zamanda bu layihə SOCAR Metanol Zavodunda tikinti və montaj işlərini, həmin neft emalı zavodunda iri çənlərin əsaslı təmirini, həmçinin "Azərikimya" İstehsalat Birliyində tikinti-quraşdırma fəaliyyətlərini əhatə edir.

BP Exploration (Caspian Sea) Limited - "AZF-105"

Layihə Azeri Central East (ACE) platformasında mövcud sahənin modernizasiya işlərini, Shah Deniz Alpha enerji təchizatı üçün tikinti və istehsal xidmətlərini, Shah Deniz platformasında dənizdə xidmətlərin göstərilməsini, Well Jumper layihəsi üçün istehsal xidmətlərini və STEL (Sangachal Terminalinin Elektrifikasiyası) layihəsi çərçivəsində fəaliyyətləri əhatə edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

2.1 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri prinsipi əsasında hazırlanmış və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim edilir.

Maliyyə hesabatları əvvəlki dövr üzrə müqayisəli məlumatları təqdim edir.

Fəaliyyətin Fasiləsizliyi

Şirkət 31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il ərzində 25,914,576 AZN məbləğində xalis zərərə məruz qalmışdır. Bu maliyyə hesabatları Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davamlılıq prinsipi əsasında davam etdirə biləcəyi ehtimalı əsasında hazırlanmışdır. Rəhbərlik Şirkəti Azərbaycan Respublikasının qanunlarına və ya normativ hüquqi aktlarına uyğun olaraq ləğv etmək, fəaliyyətini dayandırmaq və ya kreditordardan müdafiə istəmək niyyəti və ya zəruriliyi ilə yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirən hesab edir.

Müvafiq olaraq, aktivlər və öhdəliklər Cəmiyyətin öz aktivlərini realizə edə və öhdəliklərini adi iş prosesində yerinə yetirə bilməsi əsasında uçota alınır. Bəzi maliyyə hesabatları çərçivələri rəhbərliyin Şirkətin fəaliyyətinin fasiləsizliyi ilə bağlı fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyətinin xüsusi qiymətləndirilməsi ilə bağlı açıq tələbi və nəzərdən keçirilməli məsələlərlə bağlı standartlar və müəssisənin fasiləsizliyi ilə bağlı açıqlamalar ehtiva edir.

Şirkətin əsas qalan layihəsi Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodunun modernizasiyası və yenidən qurulması ilə bağlı müxtəlif sifariş əsasında görülən işləri əhatə edir. Buraya dizayn, mühəndislik, satınalma, quraşdırma xidmətləri və iri çənələrin əsaslı təmiri daxildir. Layihənin əhatə dairəsi həmçinin digər SDM qurumlarında - SOCAR Metanol Zavodunda, Azərikimya İstehsalat Birliyində və digər obyektlərdə tikinti və montaj işlərini əhatə edir. Gözlənilir ki, bu layihə çərçivəsində sifariş əsasında görülən işlər 2025-ci ildən sonra da davam edəcək. Şirkətin digər layihələri isə kiçikmiqyaslıdır və qısamüddətli perspektivə malikdir. Yuxarıda qeyd olunan iş həcminin əhəmiyyətli dərəcədə azalması səbəbindən Şirkətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyəti ilə bağlı mühüm qeyri-müəyyənlik yaranmışdır.

Buna baxmayaraq, rəhbərlik hesab edir ki, Şirkət sənayedə tarixi müsbət tendensiyalara malik, kredit qabiliyyətli, uzunmüddətli gəlirli müəssisədir və davamlı olaraq növbəti tenderlərdə iştirak edir və yaxın gələcəkdə onlardan bəzilərinə əldə etməyi gözləyir. Digər tərəfdən, cari maliyyə vəziyyətini və gəlirlərinin gözlənilən hərəkətini nəzərə alaraq, Şirkət gələcək layihələrin axtarışını davam etdirmək üçün ən azı daha bir il ərzində fəaliyyətini davam etdirmək üçün lazımi likvid vəsaitə malikdir. Bütün bunları nəzərə alaraq, rəhbərlik müəyyən edir ki, Şirkət hazırkı maliyyə hesabatının imzalandığı tarixdən ən azı 12 ay müddətində fəaliyyətinin fasiləsizliyi əsasında davam etdirə biləcək.

Bu maliyyə hesabatlarında Şirkətin fəaliyyətini davam etdirə bilməməsi halında tələb olunacaq hər hansı düzəlişlər yoxdur.

2.2 Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Şirkət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə istehlak edilməsi gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra istifadəsi gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün sair aktivlər uzunmüddətli kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Şirkət bütün sair öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktivlər və öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər

Şirkət müştərilərə tikinti, mühəndislik və əlaqəli xidmətlər göstərir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Şirkətin həmin malların və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır. Gəlirlər qiymətləndirilmiş və ya realizasiya edilmiş məhsul qaytarmaları, endirimlər, komissiya güzəştləri və satışlara aid olan vergilər nəzərə alınmaqla azaldılır.

Tikinti müqavilələri

Tikinti müqavilələrindən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxtda və ya zaman keçdikcə tanınır.

Üçüncü tərəflərin tikinti fəaliyyəti üzrə idarəetmə, nəzarət və əlaqələndirilməni öz öhdəsinə götürdüyü müqavilələr xidmət müqavilələri kimi istinad edilir və yalnız məhsullar və ya xidmətlər üçüncü tərəflərə ötürüldüyü zaman gəlirlər kimi tanınır.

Müqavilə üzrə gəlirlər

Uzunmüddətli tikinti müqavilələrində, Şirkət tikinti xidmətlərindən əldə edilən gəlirləri zaman keçdikcə tanıyır, çünki Şirkətin fəaliyyəti Şirkətə alternativ məqsədlər üçün istifadə edə biləcəyi aktiv yaratmır və müəssisə cari tarixədək yerinə yetirilmiş işlər üzrə ödəniş almaq hüququna malikdir. Tikinti müqaviləsi ilə bağlı gəlirlər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə biləcəyi təqdirdə, müqavilə üzrə gəlirlər hesabat tarixinə müqavilə üzrə fəaliyyətin tamamlanma faizinə istinadən tanınır. Tamamlanma faizini ölçmək üçün Şirkət resurslar metodundan istifadə edir, çünki Şirkətin söyləri (yəni, sərf edilən iş saatları, istifadə edilən maşın saatları və ya sərf edilən digər resurslara əsasən) və tikinti xidmətlərinin müştərilərə ötürülməsi arasında birbaşa əlaqə mövcuddur. Resurslar metoduna əsasən, Şirkət gəlirləri hesabat tarixinə yerinə yetirilmiş xidmətlər üçün çəkilmiş müqavilə xərclərinin ümumi xidmətlərin tamamlanması üçün zəruri olan təxmin edilən cəmi müqavilə xərclərinə olan nisbətinə əsasən tanıyır.

Bu hesablama tamamlama mərhələsi etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilmədiyi halda tətbiq edilmir. Tikinti müqaviləsinin nəticəsi etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilmədiyi halda, müqavilə gəlirləri bərpa edilə bilməsi ehtimal edilən çəkilmiş müqavilə xərcləri dərəcəsində tanınır.

Tikinti müqaviləsində dəyişikliklər, əlavə debitor borcları üzrə tələblər və həvəsləndirici ödənişlər sifarişçinin razılığı ilə layihə gəlirlərinə daxil edilir.

Şirkətin rəhbərliyi müqavilənin əhatə dairəsindən kənara çıxan, məhkəmə araşdırmasına səbəb ola bilən kompensasiya üzrə əlavə debitor borclarını gəlir kimi tanımır. Lakin, müştərinin iddianı qəbul edəcəyi və əlavə debitor borclarının məbləğinin etibarlı şəkildə ölçülə biləcəyini ehtimal etməyə əsas yaradan danışıqlar son mərhələyə çatdığı hallar istisna təşkil edir.

Mühüm maliyyələşdirmə komponenti

Bəzi əməliyyatlar üçün, ödənişin alınması məhsulların və ya xidmətlərin müştəriyə təhvil verilmə vaxtı ilə üst-üstə düşür. Şirkət tikinti müqavilələrinə uyğun olaraq müştərilərdən avans ödənişləri alır, yəni Şirkət ödənişin alınmasından sonra bir il və ya daha az müddət ərzində göstərilən xidmətlərə görə müştərilərdən effektiv şəkildə maliyyələşmə alır. Müvafiq olaraq, Şirkət müştərilərdən alınmış qısamüddətli avans ödənişləri üçün praktiki məqsədəuyğun vasitə tətbiq edir. Beləliklə, vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin ötürülməsi vaxtı ilə ödəniş vaxtı arasındakı müddət bir il və ya daha az olarsa, vəd edilmiş ödəniş məbləğinə mühüm maliyyələşdirmə komponentinin təsiri ilə bağlı düzəliş edilmir.

Şirkət müştərilərlə müqavilələrdən əldə olunan müqavilə gəlirlərini gəlir növləri, coğrafi ərazi və malların və ya xidmətlərin ötürülmə müddəti (məsələn, konkret vaxtda müştərilərə ötürülmüş mal və ya xidmətlərdən gəlirlər və ya zaman keçdikcə ötürülmüş mal və ya xidmətlərdən gəlirlər) üzrə bölür.

Müqavilə üzrə xərclər

Materiallar, xidmətlər, birbaşa və dolaylı əmək, təmir və köhnəlmə xərclərindən tutmuş yemək, sığorta, ezamiyyət, bank və sair xərclərədək müştərilərlə tikinti müqavilələri ilə bağlı bütün çəkilmiş xərclər müqavilə üzrə xərclər kimi təsnif edilir. Müqavilə üzrə xərclər çəkildiyi dövrdə xərclər kimi tanınır.

Ümumi və inzibati xərclər Şirkətin Baş Ofisinin gündəlik və inzibati fəaliyyətləri ilə bağlıdır və çəkildikcə tanınır. Şirkət müqavilə üzrə xərcləri və ümumi və inzibati xərcləri növlərinə görə bölür.

Tamamlanmamış müqavilələrin ehtimal edilən zərəri üzrə xərc üçün ehtiyat zərərin proqnoz edildiyi ildə dərhal tanınır.

Müqavilə üzrə qalıqlar

Müqavilə aktivləri

Əgər Şirkət tikinti xidmətlərini müştəriyə müştərinin ödəniş etməsindən və ya ödəniş vaxtının çatmasından əvvəl ötürərsə, yəni müştərilərlə müqavilələr əsasında tanınmış gəlirlər aralıq billinqləri (hesab-faktura kəsilməmiş debitor borcları) üstələyərsə, Şirkət debitor borcu kimi təqdim edilmiş hər hansı məbləği çıxmaqla müqaviləni müqavilə aktivləri kimi təqdim edir. Müqavilə aktivləri Şirkətin müştəriyə ötürdüyü tikinti xidmətləri müqabilində ödənişin alınması ilə bağlı Şirkətin şərti hüququdur və ödənişin alınması hüququ qeyd-şərtsiz olduğu zaman, yeni xidmətlər müştəri tərəfindən qəbul edildikdə və müvafiq hesab-faktura müştəriyə təqdim edildikdə ticarət debitor borclarına təsnif edilir. Müqavilə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları ilkin olaraq qeyd-şərtsiz olan (yəni, ödəniş müddətinin çatması üçün yalnız vaxtın keçməsi tələb olunur) müştəridən alınacaq ödənişin məbləği (əməliyyat qiyməti) ilə tanınır və daha sonra GKZ üçün ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülür. Ticarət debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi Şirkət əlaqəli tikinti xidmətlərini müştəriyə təhvil verməmişdən əvvəl müştəridən ödəniş alındıqda və ya ödənişin vaxtı çatdıqda (daha erkən olanı) tanınır. Aralıq billinqlər tamamlanma faizi metoduna əsasən tanınmış gəlirləri üstələdikdə Şirkət bütün müqavilələr üçün müqavilə öhdəliklərini tanıyır. Şirkət müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirdikdə (yəni, əlaqəli mal və ya xidmətlər üzərində nəzarət müştəriyə ötürüldükdə) Müqavilə öhdəlikləri gəlirlər kimi tanınır.

Xalis müqavilə aktivləri və müqavilə öhdəlikləri

Müştərilərlə müqavilələrin əksəriyyətinə müqavilə aktivləri və müqavilə öhdəliyi mövqeləri daxildir. Hesabat dövrünün sonunda bu mövqelər müqavilə əsasında hesablanır və müəssisənin fəaliyyəti və müştərinin ödənişi arasındakı əlaqədən asılı olaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müqavilə aktivləri və ya müqavilə öhdəliyi kimi təqdim edilir.

Müqavilənin bağlanması ilə bağlı xərclər

Aktivlər müştəri ilə müqavilənin bağlanması ilə bağlı bərpa oluna bilən əlavə xərclər üçün tanınır və ehtimal edilir ki, müqavilənin yerinə yetirilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər bərpa olunur və icra öhdəliklərinin icrasında istifadə edilən resursları yaradır və ya artırır. Tanınacaq aktivin amortizasiya dövrü bir ildən çox olmadıqda, müqavilənin bağlanması ilə bağlı xərclərə ixtiyari praktiki məqsəduyğun vasitə tətbiq edilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Məsərəflər, o cümlədən sabit və dəyişən əlavə xərclərin müvafiq hissəsi, mal-material ehtiyatlarının konkret sinfinə daha uyğun olan metoda aid edilir və "orta dəyər" prinsipi ilə (AVCO) qiymətləndirilir. Xalis satış dəyəri təxmin edilən tamamlanma xərci və satış aparmaq üçün lazım olan xərcləri çıxmaqla, fəaliyyətin adi gedişində qiymətləndirilmiş satış qiymətidir.

Ehtiyatların xalis satış dəyərinin qiymətləndirilməsi hər hesabat dövründə aparılır və mal-material ehtiyatlarının xalis satış dəyərinə silinməsi məbləği və mal-material ehtiyatları ilə bağlı bütün zərərər silinmənin və ya zərərin yarandığı dövrdə xərc kimi tanınır.

Tikinti layihələri üçün, xüsusilə layihə üçün istehsal edilmiş materiallar hesabat dövründə müqavilə sahələrinə çatdırıldıqda və quraşdırıldıqda layihə xərclərinə daxil edilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri, nəqlietmə xərcləri, gömrük rüsumları, quraşdırılma xərcləri və aktivin tikinti sahəsinə və rəhbərliyin nəzərdə tutduğu qaydada fəaliyyət göstərilməsi üçün zəruri vəziyyətə gətirilməsi ilə birbaşa bağlı olan hər hansı sair xərclərdən ibarətdir. Aktivlərin dəyərinə həmçinin sahənin bərpası, qurğunun (əgər varsa) aradan qaldırılması və tanınma meyarını qarşılayan aktivlər (əgər varsa) üçün borc öhdəlikləri üzrə ilkin təxmin edilən xərclər daxildir. Daha sonra, əmlak, tikili və avadanlıqlar yığılmış köhnəlmə və hesablanmış dəyərsizləşmə zərərərəri çıxılmaqla maya dəyəri ilə təqdim edilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi ilə bağlı xərclər kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissə istismardan çıxarılır. Bundan əlavə, sonrakı tarixlərdə yaranan əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün əsaslı yenidən qurma və əsaslı təmir xərcləri kapitallaşdırılır və hər bir aktivin dəyərinə daxil edilir. Bütün digər təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildikcə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar silinəndə və ya onun gələcək istifadəsindən və ya silinməsindən iqtisadi faydaların əldə edilməsi artıq gözlənilməyəndə tanınması dayandırılır və uçotdan silinir. Əmlak, tikili və avadanlığın silinməsi və ya çıxarılmasından yaranan hər hansı gəlir və ya zərər, satışlardan daxilolmalar və aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Hər hesabat dövründə, Şirkət əmlak, tikili və avadanlığın dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir.

Köhnəlmə

Əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə onların təxmin edilən istifadə müddəti ərzində bərabər düz xətt metoduna əsasən hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər (əgər olarsa) üçün köhnəlmə hesablanmır. Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır və hesablanmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əmlak, tikili və avadanlığın köhnəlməsi onlar istifadəyə verildə hesablanmağa başlayır.

Şirkətin əmlak, tikili və avadanlıqlarının təxmin edilmiş istifadə müddətləri aşağıdakı kimidir:

• Binalar	5 - 50 il
• Maşın və avadanlıqlar	4 - 25 il
• Məbel və avadanlıq	4 - 10 il
• Nəqliyyat vasitələri	3 - 13 il

Aktivin qalıq dəyəri aktiv artıq köhnəlmiş və istismar müddətinin sonunda gözlənilən vəziyyətdə olarsa, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla Şirkətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğdir. Şirkət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur.

Əvvəl tanınmış əmlak, tikili və avadanlıqlar maddəsinin və onun hər hansı əhəmiyyətli hissəsinin tanınması satışdan sonra (yəni nəzarətin alıcıya keçdiyi tarixdə) və ya onun istifadəsi və ya satışından gələcəkdə iqtisadi mənfəətin əldə edilməsi gözlənilməyəndə dayandırılır. Aktivin tanınmasının dayandırılması nəticəsində yaranan hər hansı gəlir və ya zərər (satışdan əldə edilən xalis mədaxil və aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır) aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əks olunur.

Gözlənilən istifadə müddəti, qalıq dəyəri və köhnəlmə metodu hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir, təxminlərdə dəyişikliklərin təsiri isə hesabat dövründə perspektiv əsasda uçota alınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada ilkin dəyərlə tanınır. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlərə, ilk növbədə, xüsusi proqram təminatı lisenziyaları və hüquqlarını əldə etmək üçün çəkilən bütün xərclər əsasında kapitallaşdırılan kompüter proqramı lisenziyaları və hüquqları daxildir. 1-10 il məhdud istifadə müddətli qeyri-maddi aktivlər olan proqram təminatı lisenziyaları ehtimal edilən istifadə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə köhnəlir və aşağıdakı Maddi və qeyri-maddi aktivlərinin dəyərsizləşməsi bölməsində göstərilən qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olması təqdirdə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərci mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün təxmin edilən istifadə müddəti və amortizasiya metodu hər bir illik hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir, dəyişikliklərin təsiri isə təxminlərdə dəyişiklik hesab edilir və hesabat dövründə perspektiv əsasla uçota alınır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (əgər olarsa) üzrə amortizasiya hesablanmır, lakin hər il dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğunluğunun davam etdiyini müəyyən etmək üçün qeyri-müəyyən istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi hər il nəzərdən keçirilir və uyğun olmadıqda, istifadə müddəti hesabat dövründə perspektiv əsasda qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlərin uçotdan çıxarılması

Qeyri-maddi aktiv silinmə zamanı və ya istifadəsi və ya silinməsindən heç bir gələcək iqtisadi faydaların gözlənilməməsi zamanı uçotdan silinir. Qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən yaranan gəlirlər və ya zərərlər silinmədən xalis daxilolmalar və aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi

Hər hesabat tarixində, rəhbərlik maddi və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin bərpa edilə bilməyəcini göstərən əlamətlərin olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu cür əlamətlərə Şirkətin biznes planlarında dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, xidmət növlərində dəyişikliklər və s. daxildir. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (əgər olarsa) və istifadə üçün hələ hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər ən azı ildə bir dəfə və həmin aktivin dəyərsizləşməsinə dair bir əlamətin olduğu zaman dəyərsizləşmə yoxlamasından keçir. Sair qeyri-maliyyə aktivlər balans dəyərinin bərpa edilə bilməyəcəyinə dair əlamət mövcud olanda dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur.

Müəyyən aktivin bərpa dəyərini təxmin etmək mümkün olmadıqda, Şirkət aktivin məxsus olduğu Pul Vəsaitlərini Yaradan Vahidin (PVV) bərpa dəyərini qiymətləndirir.

Əgər qiymətləndirmələrə görə aktivin (və ya PVYV-nin) bərpa dəyəri balans dəyərindən azdırsa, aktivin (və ya PVYV-nin) balans dəyəri bərpa dəyərindən azaldılır. Aktivlərin (əgər olarsa) yenidən qiymətləndirmənin SMG-də əks etdirilməsi istisna olmaqla, dəyersizləşmə zərəri dərhal mənfəət və ya zərərdə tanınır. Bu cür aktivlər üçün, dəyersizləşmə əvvəlki yenidən qiymətləndirmənin məbləğində SMG-də tanınır.

İstifadə dəyərini qiymətləndirərkən təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti pulun vaxt dəyəri üzrə cari qiymətləndirmə bazarlarını və təxmin edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə düzəliş edilməmiş aktivə xas riskləri əks etdirən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modelinə əsaslanan vergidən əvvəlki diskont dərəcəsindən istifadə olunmaqla onların cari dəyərinə diskont edilir. Dəyersizləşməni hesablayarkən, Şirkət fərdi aktivlərinin aid edildiyi Şirkətin hər bir PVYV-i üçün ayrıca hazırlanmış ən son büdcə və proqnoz hesablamalarına əsaslanır.

Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin satış əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya aktivin satışı üzrə əlavə xərcləri çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır.

Dəyersizləşmə zərəri sonradan geri qaytarılanda, aktivin (və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin) balans dəyəri bərpa dəyərindən yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində artırılmalı, lakin aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid üçün heç bir dəyersizləşmə zərərinin tanınmamış olduğu halda müəyyən ediləcək balans dəyərindən artıq olmamalıdır, o şərtlə ki, müvafiq aktiv yenidən qiymətləndirilmiş məbləğdə tanınır, əks halda dəyersizləşmə zərərinin aradan qaldırılması yenidən dəyərləndirmə üzrə artım kimi uçota alınır.

Borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivlər hesab edilən kvalifikasiya olunan aktivlərin (əgər olarsa) satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid olan borc öhdəlikləri üzrə xərclər kapitallaşdırılır və aktivlərin nəzərdə tutulmuş istifadə və ya satış üçün əsaslı olaraq hazır olduğu vaxta qədər həmin aktivlərin dəyərində əlavə edilir.

Bütün sair borc öhdəlikləri (əgər olarsa) çəkildikləri dövrdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Xarici valyutada əməliyyatlar

Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bu maliyyə hesabatlarındakı bütün məbləğlər Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir.

Şirkətin funksional valyutası və maliyyə hesabatlarının təqdimat valyutası AZN-dir.

AZN-dən fərqli valyutada (xarici valyutalar) icra edilən əməliyyatlar ilkin olaraq əməliyyat tarixlərinə olan müvafiq məzənnələri tətbiq etməklə qeydə alınır.

Xarici valyutada ifadə edilən monetar aktivlər və öhdəliklər balans hesabatı tarixinə qüvvədə olan məzənnələrlə yenidən çevrilir. Yenidən ölçmədən irəli gələn məzənnə fərqi yaranan gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Xarici valyutada ifadə edilən ədalətli dəyerdə əks olunan qeyri-monetar maddələr (əgər olarsa) ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə qüvvədə olan məzənnələrlə yenidən çevrilir. İlkin əməliyyatlar tarixlərinə olan məzənnələrdən istifadə etməklə ilkin maya dəyəri ilə ölçülən qeyri-monetar maddələr yenidən çevrilir.

Aşağıdakılar istisna olmaqla, məzənnə fərqləri yuxarıda göstərildiyi kimi əmələ gəlmiş dövrə mənfəət və ya zərərdir:

- Gələcək məhsuldar istifadə üçün tamamlanmamış tikinti üzrə aktivlərlə əlaqədar xarici valyuta ilə borc öhdəlikləri üzrə həmin aktivlərin maya dəyərində daxil edilmiş məzənnə fərqləri – həmin xarici valyuta ilə borc öhdəlikləri üzrə faiz xərclərinə düzəliş hesab olunur.
- Ödənilməsi planlaşdırılmayan və ya ehtimal edilməyən, xarici əməliyyata xalis investisiyanın bir hissəsini təşkil edən və xarici valyuta ilə əməliyyatda tanınan və xalis investisiya xaric ediləndə mənfəət və ya zərərdir tanınan xarici əməliyyat üzrə alınacaq və ya ödəniləcək monetar maddələr üzrə məzənnə fərqləri.

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
USD	1.7000	1.7000
EUR	1.7724	1.8766
GBP	2.1382	2.1643
GEL	0.6091	0.6326
YTL	0.0485	0.0576

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma və sonrakı ölçmə

Maliyyə aləti bir müəssisənin maliyyə aktivini və digər müəssisənin maliyyə öhdəliyi və ya kapital alətini yaradan müqavilədir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

İlkin tanınma zamanı təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyər, sair məcmu gəlir ("SMG") vasitəsilə ədalətli dəyər və mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülür.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətləri və Şirkətin bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modelindən asılıdır.

Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və praktiki məqsədəuyğun vasitə tətbiq edilən ticarət debitor borcları istisna olmaqla, Şirkət maliyyə aktivini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə (maliyyə aktivini mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmədikdə əməliyyat xərcləri əlavə olunmaqla) ölçür. Əhəmiyyətli maliyyə komponenti olmayan və praktiki məqsədəuyğun vasitə tətbiq edilən ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS-yə əsasən müəyyən olunmuş əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş dəyər və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün, o əsas qalıq məbləğ üzrə "yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri (YƏMFÖ)" meyarına uyğun olan pul vəsaitlərinin hərəkətinə yaratmalıdır. Bu qiymətləndirmə YƏMFÖ testi kimi müəyyən edilir və alət səviyyəsində aparılır. YƏMFÖ meyarına uyğun olmayan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə maliyyə aktivləri biznes modelindən asılı olmayaraq MZƏD ilə təsnifləşdirilir və ölçülür.

Şirkətin maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətinə yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Şirkətin biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılmasından, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivləri məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması olan biznes modeli, SMG vasitəsilə ədalətli dəyər ilə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivləri isə məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır.

Ümumiyyətlə, Şirkət heç bir maliyyə aktivini ilkin tanınma zamanı sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyər və mənfəət və ya zərər vasitəsi ilə ədalətli dəyərlə təsnif etməmişdir.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə SMGƏD ilə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Tanınması dayandırılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən SMGƏD ilə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Hər iki şərtin yerinə yetirilməsi səbəbindən, Şirkət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçmüşdür:

- ▶ Maliyyə aktivini müqavilədən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkətini toplamaq üçün maliyyə aktivlərini saxlamaq məqsədini daşıyan biznes model çərçivəsində saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət pul vəsaitlərinin hərəkətinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə hesablanır və dəyərsizləşməyə məruz qalır. Aktivin tanınmasının dayandırılması, dəyişdirilməsi və ya dəyərdən düşməsi zaman yaranan gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Şirkətin amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivlərinə bir neçə yerli və beynəlxalq bankda olan cari və depozit hesabları, həmçinin məhdudiyyət qoyulmuş hesablar və üçüncü tərəflərdən ticarət debitor borcları daxildir.

Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan silinir (yeni Şirkətin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından silinir):

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Şirkət özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür və (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Şirkət aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Şirkət nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə özündə saxlamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Şirkətin həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Şirkət əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Şirkətin saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq, Şirkət dəyərsizləşmə və maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın hesablanması üçün qaydaları təsvir edən metodologiya işləyib hazırlamışdır.

9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq, Şirkət maliyyə alətləri üçün ehtiyatın yaradılması məqsədi ilə gözlənilən kredit zərərləri modelini tətbiq edir. Bu modelin əsas prinsipi cari və proqnoz edilən məlumatları nəzərə alaraq maliyyə alətlərinin kredit keyfiyyətinin pisləşməsi və ya yaxşılaşmasının vaxtı-vaxtında əks etdirilməsidir. Dəyərsizləşmə üçün ehtiyat kimi tanınan gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği ilkin tanınma tarixindən etibarən maliyyə alətinin kredit keyfiyyətində dəyişikliyin səviyyəsindən asılıdır.

Maliyyə alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri aşağıdakı yanaşmaların birindən istifadə etməklə hesablanır:

- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma aşağıdakılara tətbiq edilir:
 - ▶ Hökumətin debitor borcları;
 - ▶ Korporativ biznesin debitor borcları;
- ▶ Ümumi yanaşma – 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ehtiyatın yaradılmasına məruz qalan və kredit üzrə düzəliş edilmiş yanaşma və sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edilməyən bütün maliyyə alətlərinə tətbiq edilir;
- ▶ Kredit üzrə düzəliş edilmiş yanaşma – ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə alətlərinə tətbiq edilir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün ümumi yanaşma

Ümumi yanaşmaya uyğun olaraq, tanınma tarixində bütün maliyyə alətləri Mərhələ 1 kimi uçota alınır. Daha sonra ilkin tanınma tarixindən başlayaraq kredit riskində artımın səviyyəsindən asılı olaraq sonrakı hesabat tarixləri üçün Şirkət maliyyə alətlərini aşağıdakı mərhələlərdən birinə aid edir.

- ▶ Mərhələ 1 – Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış, dəyərsizləşmə əlamətləri olmayan maliyyə aktivləri. Gözlənilən kredit zərərləri 1 il ərzində hesablanır.
- ▶ Mərhələ 2 – Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, dəyərsizləşmə əlamətləri olmayan maliyyə aktivləri. Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin bütöv dövrü ərzində hesablanır (dəyərsizləşmə əlaməti – 30 gündən çox gecikmə).
- ▶ Mərhələ 3 – Dəyərsizləşmə əlamətləri olan maliyyə aktivləri. Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin bütöv dövrü ərzində hesablanır (dəyərsizləşmə əlaməti – 90 gündən çox gecikmə və ya daxili və xarici məlumatın Şirkətin kredit öhdəliklərinin nəzərə alınmasından əvvəl Şirkətin qalıq müqavilə məbləğlərinin tam olaraq alınmasının həqiqətə uyğun olmasını göstərməsi).

Sadələşdirilmiş yanaşma

Bu yanaşma əsasında Şirkət, kredit riskindəki dəyişiklikləri izləmir, lakin bunun əvəzinə hər bir hesabat dövründə bütöv müddət üçün GKZ-yə əsaslanan zərər üzrə ehtiyatı tanıyır.

Hər bir hesabat tarixində, Şirkət həddindən artıq məsrəf və ya qüvvə sərf edilmədən mövcud olan əsaslandırılmış və sübuta yetirilmiş məlumatlardan istifadə edərək kredit riskində dəyişikliyin olub-olmamasını qiymətləndirir. Qiymətləndirməni apararkən, Şirkət alətin daxili kredit reytingini yenidən qiymətləndirir.

Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi ilə azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə hesablanmağa davam edir və dəyərsizləşmə zərərinə qiymətləndirmək məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən dərəcə ilə hesablanır. Faiz gəliri maliyyə nəticələri haqqında hesabatda maliyyə gəlirləri kimi tanınır. Kreditlər və onlar üçün yaradılmış müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün girov və yaxud təminat reallaşdırdıqda və ya Şirkətin mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle (MZƏD) əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditör borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri isə sair maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditör borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır.

Şirkətin maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditör borcları və icarə öhdəlikləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Sonrakı ölçmə məqsədləri üçün, maliyyə öhdəlikləri aşağıdakı iki kateqoriya üzrə təsnif edilir.

- ▶ MZƏD ilə maliyyə öhdəlikləri;
- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə öhdəlikləri.

MZƏD ilə maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri həmin öhdəliklər ticarət üçün saxlandıqda və ya ilkin tanınmada MZƏD ilə uçota alındıqda MZƏD ilə təsnifləşdirilir. MZƏD ilə maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərdə əks olunur, yenidən qiymətləndirmə üzrə yaranan hər hansı gəlir və ya zərər isə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Şirkətin ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri yoxdur.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə öhdəlikləri

Bu kateqoriya Şirkət üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditör borcları daha sonra effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodundan istifadə etməklə, satınalma üzrə hər hansı diskont və ya əlavəni və EFD-nin tərkib hissəsi olan haqq və ya xərcləri nəzərə almaqla, amortizasiya hesablanmış dəyərle qiymətləndirilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya hesablanan dəyərinin hesablanması və balans dəyəri üzrə sabit dövrü faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) alınması üçün faiz xərcinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. EFD üzrə amortizasiya mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi

Şirkət maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Şirkət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı xalis əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan nağd pul və banklardakı pul vəsaitlərindən heç bir məhdudiyyət olmadan saxlanılan (tələbli depozitlərdən) ibarətdir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məqsədləri üçün məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrı göstərilir və ƏDV üzrə depozit hesabında mövcud olan pul vəsaitlərini təqdim edir.

Ticarət kreditör borcları

Ticarət kreditör borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi və müvafiq hesab-fakturanı təqdim etməsi zamanı tanınır. Ticarət kreditör borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Nağd dividend

Şirkət dividend ödəmək öhdəliyini bölüşdürməyə icazə verildikdə və bölüşdürmə Şirkətin ixtiyarında olmadıqda tanıyır. Müvafiq məbləğ birbaşa kapitalda tanınır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatlar 24 sayılı "Əlaqəli tərəflərə dair açıqlamalar" adlı MUBS-a uyğun olaraq açıqlanır.

Hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilir. Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər.

Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasındakı əməliyyatlarla eyni şərt, müddət və məbləğ əsasında aparılmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar öz xüsusiyyətinə görə kommersiya əsası ilə aparılan əməliyyatlar hesab edilə bilməz.

Vergilər

Azərbaycanın vergi sistemi iki alternativ vergi rejimindən ibarətdir: Vergi Məcəlləsinin tənzimlədiyi vergi rejimi və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərin (HPBS-lər) tənzimlədiyi vergi rejimi.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası və ƏİBK (Əsas ixrac boru kəməri) layihəsinin iştirakçıları (SOCAR, BP, TotalFinəElf, LUKAgip, NICO, Statoil və TPOC) tərəfindən imzalanmış CQBK (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) Əsas Boru Kəməri haqqında Saziş fərqli vergi qaydalarını nəzərdə tutur.

Azərbaycan Respublikasında mövcud olan vergi növlərinə, digərləri ilə yanaşı, mənfəət vergisi, əlavə dəyər vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi, əmlak vergisi və əmək haqqı üzrə vergilər (gəlir vergisi və məcburi dövlət sosial sığortası üzrə ayırmalar) daxildir. Çox az presedentlər mövcud olan Azərbaycan qanunvericiliyi və təcrübəsi nisbətən yeni olduğu üçün, qanunların və şərtlərin sürətlə dəyişə biləcəyini, bunun da qeyri-müəyyənlik və ziddiyyətli məqamlar yarada bilməsini başa düşmək lazımdır.

Vergi bəyannamələri, eləcə də normativ tələblərin yeritilməsi ilə bağlı digər sahələr (məsələn, gömrük və valyuta nəzarəti) qanunla cərimə, tutum və faiz ödənişləri tətbiq etmək hüququna malik olan bir sıra müxtəlif orqanlar tərəfindən təhlil edilə və araşdırıla bilər. Bu faktlar nəticəsində Azərbaycan Respublikasında vergi riskləri aşkar edilə bilər.

Vergi öhdəlikləri ilə bağlı vergi yoxlaması və gömrük yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç təqvim ili üzrə aparıla bilər.

Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan maddələr və ya əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Məbləği hesablamaq üçün Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi və vergiyə cəlb edilən gəlir əldə etdiyi ölkələrdə hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları istifadə edilir.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqləri əks etdirir:

- ▶ Təxirə salınmış vergi öhdəliyi qudvilin amortizasiyasından və ya şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- ▶ Müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bildiyi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallarda, törəmə müəssisələrə, asılı müəssisələrə investisiyalarla və şirkətlərdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üçü vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır və aşağıdakı hallar istisna olmaqla istifadə edilməmiş vergi aktivləri və vergi zərərləri istifadə oluna bilər:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqlərə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərərə təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr və asılı müəssisələrə investisiyalar və şirkətlərdə iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq mənfəətin təxirə salınmış vergi aktivinin bərpa olunmasına imkan verdiyi dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi vergi zərərlərinin 5 illik gələcək dövrə keçirilməsinə imkan verir.

Mənfəət və ya zərərdən kənar tanınmış maddələrə aid olan təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdən kənar tanınır. Təxirə salınmış vergi maddələri müvafiq əməliyyatla əlaqədar sair ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəliklərinə və təxirə salınmış vergi aktivlərini təxirə salınmış vergi öhdəliklərinə uyğunlaşdırmaq üçün qanuni qüvvəyə minmiş hüquq mövcud olduqda, eyni vergi orqanı tərəfindən eyni vergiyə cəlb olunan müəssisədən tutulan mənfəət vergilərinə aid olduqda əvəzləşdirilir. ya cari vergi öhdəliklərini və aktivlərini xalis əsasda ödəmək, ya da aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri eyni vaxtda yerinə yetirmək.

Əlavə dəyər vergisi

Vergi orqanları satış və alış əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis əsasda hesablanmasına icazə verir.

ƏDV öhdəlikləri

Ödəniləcək ƏDV hesabat tarixində ödənilmiş alışlar üzrə ƏDV çıxılmaqla satışla bağlı ƏDV-ni əks etdirir. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərdən sonra 2020-ci il yanvarın 1-dən satışla bağlı ƏDV ödəniş alındıqdan sonra vergi orqanlarına ödənilir. ECL debitor borclarının dəyersizləşməsi üçün tanındıqda, dəyersizləşmə komissiyası, müvafiq hallarda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləği üçün uçota alınır. Müvafiq ƏDV üzrə ödəniləcək borc, debitor borc vergi məqsədləri üçün silinə qədər saxlanılır.

AÇG və Şahdəniz üzrə HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Vergi tərəfindən verilmiş ƏDV-dən azad olunma sertifikatlarına əsasən Şirkətdən müvafiq HPBS-lər üzrə Azərbaycan Respublikası ərazisində Karbohidrogen Fəaliyyətləri və ya Neft-Qaz əməliyyatları ilə bağlı sıfır faiz ƏDV tutulur. Müvafiq olaraq 1 iyun 2025-ci il və 31 iyul 2025-ci il tarixinədək qüvvədədir.

Bərpa edilə bilən ƏDV

Bərpa edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə ödənilməmiş və beləliklə, vergi bəyannamələrində tələb olunmayan alışlar üzrə ƏDV-yə aiddir. Bərpa edilə bilən ƏDV, satınalmalar üçün ödəniş edildikdən sonra satışlar üzrə ƏDV-dən geri tələb oluna bilər.

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər müqavilə üzrə xərclər və inzibati xərclər daxilində qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, illik məzuniyyət və xəstəliyə görə ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan müavinətlər (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçası xidmətləri) Şirkətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar

Ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğdə öhdəliklər daxildir. Şirkət keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya konstruktiv praktikadan irəli gələn cari öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Şirkətdən iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınmır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan pul vəsaitlərinin məharicinin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Diskontlaşdırma istifadə edildikdə, vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım (əgər olarsa) faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Ehtiyatı ödəmək üçün tələb olunan bəzi və ya bütün iqtisadi faydaların üçüncü tərəf vasitəsilə ödənilməsi gözləniləndə, debitor borcu bu halda aktiv kimi tanınır ki, onun əvəzinin ödənilməsi dəqiq olunsun və debitor borcunun məbləği etibarlı ölçülə bilsin və ehtiyatla bağlı məsrəflər əvəzin ödənilməsi çıxılmaqla mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim edilsin.

Zərərli müqavilələr

Şirkətin zərərli müqaviləsi olduqda, bu müqavilə əsasında yaranmış cari öhdəlik ehtiyat kimi tanınmalı və ölçülməlidir. Lakin, zərərli müqavilə üçün ayrıca ehtiyatın yaradılmasından əvvəl, Şirkət həmin müqaviləyə aid aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanımalıdır.

Zərərli müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yəni, müqavilənin mövcud olması səbəbindən Şirkətin yayına bilmədiyi xərclər) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir. Müqavilə üzrə qaçılmaz xərclər müqavilədən çıxmanın ən aşağı xalis dəyərini hansı ki, onu yerinə yetirmə xərcinin və yerinə yetirilməməsi nəticəsində yaranan kompensasiya və ya cərimələrin ən aşağı hissəsini əks etdirir. Müqavilənin yerinə yetirilməsi ilə bağlı xərclər birbaşa müqavilə ilə bağlı xərclərdən (yəni artan xərclər və müqavilə fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi) ibarətdir.

İcarələr

Şirkət müqavilənin başladığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Şirkət icarədar qismində

Şirkət, qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Şirkət icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

Şirkət istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə köhnəlmə icarə müddəti və ya gözlənilən istifadə müddəti ərzində (hansı daha qısa olarsa) bərabər hissələrə bölünməklə hesablanır:

İcarənin başlanma tarixində, Şirkət icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Şirkət icarənin başlanma tarixinə olan artan faiz dərəcəsinə istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, icarə ödənişlərində dəyişiklik (misal üçün, bu cür icarə ödənişlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən indeks və ya dərəcədə dəyişiklikdən irəli gələn gələcək ödənişlərdə dəyişikliklər) və ya müvafiq aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Şirkət qısamüddətli icarələr və azdəyərli icarələrin tanınması üzrə istisnayı qısamüddətli icarələrinə tətbiq edir (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr). Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə xərc kimi tanınır.

"Azfen" MMC

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər (davamı)

Azərbaycan Manatı ilə

Şirkət icarəçi qismində

Şirkətin aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə uçota alınır. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılmasına çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır.

3. Mühəsibat uçotu prinsipləri və açıqlamalarda dəyişiklik

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər

Cari ildə Şirkət Şura tərəfindən 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövr üçün qüvvəyə minən MHBS Standartlarına və Şərhlərinə aşağıdakı düzəlişləri tətbiq etmişdir. Onların qəbulu açıqlamalara və ya məlumatlara əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir. bu maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər:

- **BMHS 7 "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar"** dəyişiklikləri - Təchizatçı maliyyələşdirmə tənzimləmələri
- **BMHS 16 "İcarələr"** dəyişiklikləri - Satıcı-icarəyə götürənin satış və geri icarə əməliyyatlarını sonradan necə ölçməsi ilə bağlı aydınlaşdırmalar
- **BMS 1 "Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı"** dəyişiklikləri - Öhdəliklərin cari və qeyri-cari kimi təsnifatı
- **BMS 1 "Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı"** dəyişiklikləri - Kovenantlarla uzunmüddətli öhdəliklər
- **BMS 7 "Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı"** dəyişiklikləri - Təchizatçı maliyyələşdirmə tənzimləmələri

Bu dəyişikliklər mühəsibat uçotu siyasətinin açıqlamalarını daha informativ etmək məqsədi daşıyır. Bunun üçün "əhəmiyyətli mühəsibat uçotu siyasətləri" ifadəsinin yerinə "mühüm mühəsibat uçotu siyasəti məlumatı" ifadəsi gətirilmişdir. Dəyişikliklər həmçinin hansı hallarda mühəsibat uçotu siyasəti məlumatının mühüm hesab oluna biləcəyini və buna görə də açıqlanmasının vacib olduğunu müəyyən etmək üçün rəhbərlik üçün göstərişlər təqdim edir.

Hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar, izahlar və dəyişikliklər

Aşağıdakı standartlar, dəyişikliklər və izahlar yalnız qeyd olunan tarixdən sonra başlayan mühəsibat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Bu standartlar, dəyişikliklər və izahlar ya Şirkətin fəaliyyət sahəsi ilə əlaqəli deyil, ya da maliyyə hesabatlarına müəyyən əlavə açıqlamalar istisna olmaqla əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 yanvar 2025-ci ildən etibarən qüvvəyə minən dəyişikliklər:

- **BMS 21 "Xarici Valyuta Məzənnələrinin Dəyişikliklərinin Təsiri"** - Valyuta çevrilməsinin mümkün olmaması ilə bağlı dəyişikliklər

1 yanvar 2026-cı ildən etibarən qüvvəyə minən dəyişikliklər:

- **BMHS 7 "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar"** - Maliyyə alətlərinin təsnifatı və ölçülməsi ilə bağlı dəyişikliklər
- **BMHS 9 "Maliyyə Alətləri"** - Maliyyə alətlərinin təsnifatı və ölçülməsi ilə bağlı dəyişikliklər
- **BMHS 7 "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar"** - Təbiətə bağlı elektrik enerjisi müqavilələri (adətən enerji satınalma müqavilələri kimi tərtib olunur) ilə bağlı dəyişikliklər
- **BMHS 9 "Maliyyə Alətləri"** - Təbiətə bağlı elektrik enerjisi müqavilələri (adətən enerji satınalma müqavilələri kimi tərtib olunur) ilə bağlı dəyişikliklər

İdarəetmə yuxarıda qeyd olunan standartların qəbul edilməsi gələcək dövrlərdə Şirkətin maliyyə hesabatlarına mühüm təsir göstərəcəyini gözləyir.

BMHS 18 "Maliyyə Hesabatlarında Təqdimat və Açıqlamalar" - BMHS tərəfindən 1 yanvar 2027-ci ildən etibarən qüvvəyə minmək üzrə qəbul edilmişdir.

- **BMHS 19 "İctimai Hesabatlılığı Olmayan Törəmə Müəssisələr: Açıqlamalar"** - BMHS tərəfindən 1 yanvar 2027-ci ildən etibarən qüvvəyə minmək üzrə qəbul edilmişdir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri, qiymətləndirmələri və fərziyyələri

Şirkətin MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması Rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlamasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Şirkətin mühasibat uçotu prinsiplərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən mülahizələrdən istifadə etmişdir.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaranan, hesabat tarixində gələcəklə bağlı əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Şirkət qiymətləndirmə və fərziyyələrini maliyyə hesabatları hazırladığı zaman mövcud olan parametrlərə əsasən əsaslandırmışdır. Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklər haqqında fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Şirkətin nəzarəti altında olmayan vəziyyətlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

Gəlirlərin tanınması

Tamamlama faizi

Şirkət uzunmüddətli tikinti müqavilələri üzrə gəlirlərini uçota almaq üçün tamamlama faizi ("TF") metodundan istifadə edir. Tamamlama faizi metodunun işlədilməsi Şirkətdən hazırkı tarixədək yerinə yetirilmiş xidmətlərin ümumi yerinə yetiriləcək cəmi xidmətlərə nisbətini qiymətləndirməyi tələb edir. Tamamlama faizinin ölçülməsi üçün ən münasib metod – hazırkı tarixədək çəkilmiş xərclərin cəmi təxmin edilmiş xərclərə nisbətini hesablamaqdır.

Tikinti işlərinin qiymətləndirmələri

Şirkət "tikinti layihələrini tamamlamaq üçün tələb olunan qalan xərclər"i müəssisə daxilində tərtib edilmiş proqnozlara uyğun olaraq hesablayır. Materialların qiymətlərinin, əmək xərclərinin və digər xərclərin dəyişməsi kimi amillər proqnozlara hesabat tarixlərində rəhbərliyə məlum olan ən yaxşı qiymətləndirmələrə əsaslanaraq daxil edilir. Sonrakı dövrlərdə gözlənilməyən dəyişikliklər qalan təxmin edilmiş xərclərin yenidən qiymətləndirilməsini tələb edəcək.

Hesablanmış müqavilə xərclərinin yenidən baxılması nəticəsində tamamlama faizinin dəyişməsi, tikinti layihələri ilə əlaqəli əməliyyat qiymətinin dəyişməsi və ya müqavilənin modifikasiyası 8 sayılı MUBS-a uyğun olaraq qiymətləndirmədə dəyişiklik kimi tanınır və bu dəyişikliklərdən əmələ gələn gəlirlərin məcmu düzəlişləri perspektiv əsasda bu dəyişikliklərin baş verdiyi dövrdə tanınır.

Gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Şirkət ehtiyat matrisasından istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri maliyyə institutlarının kredit reytinginə əsaslanır. Ehtiyat matrisası ilk öncə Şirkətin keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Şirkət ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin (məsələn ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir. Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi şəraitləri ilə GKZ arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli təxmin hesab edilir. GKZ məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə həssasdır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Rəhbərlik, hər bir hesabat tarixində aktivlərin balans dəyərinin bərpa edilə bilməyəcəyini göstərən hadisələr və ya şərtlər əsasında bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşmə göstəricilərinin olub olmadığını qiymətləndirir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Şirkətin biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, göstərilən xidmətlərdə dəyişikliklər və s. Qudvil və sair qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər illik və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri balans dəyərlərinin bərpa edilə bilməyəcəyinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin mütləq satışı əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya əlavə satış xərclərini çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti aktivinin aid olduğu layihə büdcələrinə əsasən hazırlanır.

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin istifadə dəyəri

Rəhbərlik, müəyyən müddəti olan əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Şirkətin həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə köhnəlmə və amortizasiya xərcləri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

31 dekabrda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Banklarda olan pul vəsaitləri	48,734,166	44,012,537
Çıxılın – Gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat	(138,453)	(192,262)
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	48,595,713	43,820,275

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024 tarixində başla çatan	31 dekabr 2023 tarixində başla çatan
1 yanvarda	(192,262)	(842,847)
GKZ ehtiyatında dəyişiklik	53,809	650,585
31 dekabrda	(138,453)	(192,262)

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

31 dekabrda məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
ƏDV üzrə depozit hesabı	6,802,617	1,605,341
Cəmi məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	6,802,617	1,605,341

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Şirkət ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

6. Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri

Ticarət debitor borcları

31 dekabrda ticarət debitor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Üçüncü tərəflərdən olan ticarət debitor borcları	18,425,173	5,912,518
Əlaqəli tərəflərdən olan ticarət debitor borcları (bax Qeyd 7)	6,608,735	15,941,657
Çıxılın – Gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat	(210,864)	(105,583)
Cəmi ticarət debitor borcları	24,823,044	21,748,592

Debitor borcları üzrə faiz hesablanmır və müddəti adətən 30-90 gün olur.

Müqavilə aktivləri

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Şirkət 4,590,431 AZN (2023: 30,227,123 AZN) məbləğində müqavilə aktivlərinə malik olmuşdur ki, bu da 34,354 AZN (2023: 206,066 AZN) gözlənilən kredit itkiləri üçün ehtiyat çıxılmaqla hesablanır.

7. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Şirkətin əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

Əlaqəli tərəflərə satışlar

	31 dekabr 2024 tarixində başa çatan il	31 dekabr 2023 tarixində başa çatan il
Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu	13,238,459	23,056,120
Azerikimya Production Unit	9,179,678	-
SOCAR Midstream Operations MMC	62,677	1,725,925
Cəmi əlaqəli tərəflərə satışlar	22,480,814	24,782,045

Əlaqəli tərəflərdən ümumi ticarət debitor borcları

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu	8,742,024	5,727,799
Azerikimya Production Unit	9,482,808	-
Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş.	198,046	-
Tekfen Mühəndislik A.Ş.	2,295	-
SOCAR Midstream Operations MMC	-	184,719
Əlaqəli tərəflərdən ümumi ticarət debitor borcları	18,425,173	5,912,518

Əlaqəli tərəflərdən cəmi müqavilə aktivləri

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu	1,734,954	1,160,922
Azerikimya Production Unit	1,207,406	-
Cəmi əlaqəli tərəflərdən müqavilə aktivləri	2,942,360	1,160,922

Əlaqəli tərəflərdən digər debitor borcları

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş.	-	13,812
SOCAR CAPE MMC	-	-
Cəmi əlaqəli tərəflərdən digər debitor borcları	-	13,812

Əlaqəli tərəflərə avans ödənişləri

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
SOCAR Petroleum ASC	66,370	53,670
Cəmi əlaqəli tərəflərə avans ödənişləri	66,370	53,670

Əlaqəli tərəflərə icarə öhdəlikləri

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Cənub Tikinti Servis ASC	-	237,188
Cəmi əlaqəli tərəflərə icarə öhdəlikləri	-	237,188

Əlaqəli tərəflərə icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Cənub Tikinti Servis ASC	-	33,118
Cəmi əlaqəli tərəflərə icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri	-	33,118

"Azfen" MMC
31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər (davamı)
Azərbaycan Manatı ilə

Əlaqəli tərəflərdən alışırlar

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
SOCAR CAPE MMC	1,828,068	7,631,147
Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş.	1,186,432	6,092,598
SOCAR Petroleum Georgia	484,251	501,063
SOCAR Petroleum ASC	461,432	748,861
Caspian Innovation Center	154,387	206,666
Tekfen Mühendislik A.Ş.	117,810	1,186,967
SOCAR IT and Communications Department	51,610	51,610
Cenub Tikinti Servis ASC	47,029	93,837
SOCAR STP MMC	6,660	5,278
Azerigas Production Unit ("Azerigas PU")	2,169	2,274
Cəmi əlaqəli tərəflərdən alışırlar	4,339,848	16,520,301

Əlaqəli tərəflərə ödəniləcək qalıqlar

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş.	291,255	2,592,101
SOCAR Petroleum Georgia	156,517	145,372
SOCAR CAPE MMC	93,224	1,241,049
Caspian Innovation Center	30,892	26,180
SOCAR IT and Communications Department	6,879	9,132
Azerigas Production Unit ("Azerigas PU")	568	552
Tekfen Mühendislik A.Ş.	-	10,023
Cenub Tikinti Servis ASC	-	-
Cəmi əlaqəli tərəflərə ödəniləcək ticarət kreditör borcları	579,335	4,024,409

İlin sonuna olan qalıqlar təminatlı deyildir və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Heç bir əlaqəli tərəfə debitor və ya kreditör borcları üzrə zəmanətlər verilməyib.

Şirkətin əsas rəhbər heyətinə ödənişlər

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Şirkətin əsas rəhbər heyəti üç üzvdən ibarət olmuşdur: Baş direktor, baş direktorun birinci müavini və Maliyyə üzrə Baş direktorun müavini. Əsas rəhbər heyəti əmək haqqı və digər mükafatları təsdiq edilmiş əmək haqqı matrisi və Şirkətin fəaliyyət nəticələrinə uyğun olaraq alır. 2024-cü və 2023-cü illər ərzində əsas rəhbər heyətinə ödənişlər aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Əmək haqqı və digər qısamüddətli müavinətlər	2,089,545	2,334,811
Cəmi əsas rəhbər heyətinə ödənişlər	2,089,545	2,334,811

8. Mal-material ehtiyatları

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Tikinti sahəsində olan mal-material ehtiyatları (maya dəyəri ilə)	20,688,598	25,174,993
Az hərəkətli və köhnəlmiş mal materiallar üçün ehtiyat	(15,293,439)	(15,293,439)
Cəmi mal-material ehtiyatları	5,395,159	9,881,554

Tikinti sahəsinə çatdırılmış və ya tikinti sahəsində istifadə edilmək üçün ayrılmış, lakin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə hələ quraşdırılmamış materialların dəyəri mal-material ehtiyatlarına daxil edilmişdir.

Hərəkət edən və köhnəlmiş ehtiyatlara görə ehtiyatların tanınması

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
İl əvvəlinə olan qalıq	15,293,439	14,548,264
İl ərzində hesablanmış ehtiyat	-	745,229
İl sonunda qalıq	15,293,493	15,293,493

2024-cü il ərzində əlavə zərər qeydə alınmamışdır (2023-cü ildə: 745,229 AZN məbləğində zərər mal-material ehtiyatlarının xalis satış dəyərinə endirilməsi məqsədilə xərc kimi tanınmışdır). Bu, "Sair (zərər)/gəlir, xalis" sətrində tanınmışdır (bax Qeyd 20).

9. Digər debitor borcları və digər cari aktivlər

31 dekabrda digər debitor borcları və digər cari aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Verilmiş avanslar	3,700,844	1,562,168
Digər debitor borcları	314,972	120,927
Bərpa edilən ƏDV	-	14,146,317
Cəmi digər debitor borcları və digər cari aktivlər	4,015,816	15,829,412

31 dekabr 2024-cü və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə avans ödənişləri, ilk növbədə, Şirkətin podratçı və ya subpodratçı qismində iştirak etdiyi tikinti layihələri çərçivəsində görülmüş tikinti işləri, mühəndislik xidmətləri, tikinti işləri üçün materialların alınması və digər əlaqədar xidmətlər üçün əvvəlcədən ödənilmiş məbləğlərdən ibarətdir.

Bərpa edilə bilən vergilər gələcək vergi öhdəlikləri (satış ƏDV, ƏDV, gəlir vergiləri) və ya birbaşa nağd pulun geri qaytarılması yolu ilə bərpa olunacaq vergi orqanlarından xalis bərpa edilə bilən məbləğlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2024-cü il tarixinə Şirkətin vergi orqanları tərəfindən bərpa edilə bilən vergi qalığı yoxdur.

10. Ticarət kreditor borcları

31 dekabrda ticarət kreditor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Üçüncü tərəflərə ticarət kreditor borcları	4,907,681	9,801,221
Əlaqəli tərəflərə ticarət kreditor borcları (bax Qeyd 7)	579,335	4,024,409
Cəmi ticarət kreditor borcları	5,487,016	13,825,630

Kreditor borcları üzrə faiz hesablanmır və adətən müddəti 60 gün olur.

11. Digər kreditor borcları

31 dekabrda digər kreditor borcları aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	5,275,103	4,492,216
Digər ödəniləcək vergilər	2,439,242	12,425
Sosial sığorta üzrə ayırmalar	1,255,724	1,818,887
Sair	3,946,160	4,656,026
Cəmi sair kreditor borcları	12,916,229	10,979,554

İşçilər ödəniləcək məbləğlər işçilərin göstərdiyi xidmət müqabilində əmək haqqı üzrə ödəniləcək məbləğlər, işçilərlə əlaqəli ödənişlər və istifadə edilməmiş məzuniyyət günləri üçün hesablanmış ödənişlər də daxil olmaqla işçilərə ödənilən qismüddətli müavinətlərdən ibarətdir.

Ödəniləcək vergilər, mənfəət vergisi istisna olmaqla, Şirkətin ödədiyi bütün vergilər üzrə debitor borcları, vergilər üzrə avans ödənişləri və ödəniləcək vergi borclarının əvəzləşdirilməsini əks etdirir. Azərbaycan vergi qanunvericiliyinə əsasən, vergi ödəyiciləri ödəniləcək vergi borclarını vergi üzrə debitor borcları və vergilər üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər və Şirkət hesabat məqsədləri üçün bu yanaşmanı seçmişdir.

Vergi borclarının qalığı Şirkətin Gürcüstandakı fəaliyyəti ilə bağlıdır.

12. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Binalar	Maşın və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Mebel və qurğular	Torpaq	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2023-cü il	4,805,164	79,727,509	11,586,013	3,358,062	-	99,476,748
Əlavələr	39,773,676	2,573,154	-	28,936	95,552,504	137,928,270
Silinmələr	-	(110,940)	-	(26,229)	-	(137,169)
31 dekabr 2023-cü il	44,578,840	82,189,723	11,586,013	3,360,769	95,552,504	237,267,849
Əlavələr	-	208,807	-	43,894	-	252,701
Silinmələr	(82,453)	(984,198)	(78,787)	(290,845)	-	(1,436,283)
31 dekabr 2024-cü il	44,496,387	81,414,332	11,507,226	3,113,818	95,552,504	236,084,267
Yığılmış köhnəlmə						
1 yanvar 2023-cü il	(3,313,627)	(70,920,166)	(11,300,436)	(2,811,707)	-	(88,345,936)
İl üzrə xərc	(1,453,863)	(4,366,489)	(194,632)	(186,617)	-	(6,201,601)
Silinmələr	-	108,958	-	26,229	-	135,187
31 dekabr 2023-cü il	(4,767,490)	(75,177,697)	(11,495,068)	(2,972,095)	-	(94,412,350)
İl üzrə xərc	(2,984,399)	(3,560,684)	(59,178)	(180,570)	-	(6,784,831)
Silinmələr	-	969,628	78,787	278,668	-	1,327,083
31 dekabr 2024-cü il	(7,751,889)	(77,768,753)	(11,475,459)	(2,873,997)	-	(99,870,098)
31 dekabr 2023-cü il	39,811,350	7,012,026	90,945	388,674	95,552,504	142,855,499
31 dekabr 2024-cü il	36,744,498	3,645,579	31,767	239,821	95,552,504	136,214,169

13. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	Müəyyən istifadə müddəti olan hüquqlar və lisenziyalar
İlkin dəyər	
1 yanvar 2023-cü il tarixinə yekun qalıq	1,997,663
Əlavələr	-
Silinmələr	(787,317)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə yekun qalıq	1,210,346
Əlavələr	3,196
Silinmələr	(41,347)
31 dekabr 2024	1,172,195
Yığılmış amortizasiya	
1 yanvar 2023-cü il tarixinə yekun qalıq	(1,009,315)
İl üzrə xərc	(473,775)
Silinmələr	787,317
31 dekabr 2023-cü il tarixinə yekun qalıq	(695,773)
İl üzrə xərc	(131,683)
Silinmələr	41,347
31 dekabr 2024	(786,109)
Kitab dəyəri	
31 dekabr 2023-cü il tarixinə yekun balans dəyəri	514,573
31 dekabr 2024	386,086

14. İcarələr

Aşağıda Şirkətin istifadə hüququ olan aktivlərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər göstərilir:

	Torpaq və tikililər	Cəmi
1 yanvar 2023	895,014	895,014
İcarə modifikasiyası	210,849	210,849
Köhnəlmə xərci	(1,105,863)	(1,105,863)
31 dekabr 2023	-	-
İcarə modifikasiyası	-	-
Köhnəlmə xərci	-	-
31 dekabr 2024	-	-

"Azfen" MMC**31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər (davamı)**
Azərbaycan Manatı ilə

Aşağıda Şirkətin icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər göstərilir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
1 yanvarda	237,188	2,839,465
İcarə modifikasiyası	-	210,849
Hesablanmış faiz	-	33,118
Ödənişlər	(237,188)	(2,846,244)
31 dekabrda	-	237,188
Cari hissə	-	237,188
Cari olmayan hissə	-	-

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
İstifadə hüququ aktivlərinin amortizasiyası (Qeyd 18)	-	(1,105,863)
Faiz xərci	-	(33,118)
Mənfəət və ya zərərdə tanınan ümumi məbləğ	-	(1,138,981)

15. Mənfəət vergisi

Şirkət fəaliyyət göstərdiyi Azərbaycanda və Gürcüstanda müəssisələrə tətbiq olunan vergilərə cəlb olunur. Şirkətin il və dövrlər üzrə nəticələrinə əsaslanaraq təqdim olunan maliyyə hesabatlarında qiymətləndirilmiş vergi məbləği üçün ehtiyat yaradılır.

Müəssisədən tutulan vergi gəlirdən çıxılmayan xərcləri əlavə etməklə və vergiyə cəlb olunmayan gəliri çıxmaqla yerli qanunvericiliyə uyğun olan uçot mənfəətindən hesablanan, müəssisənin vergiyə cəlb olunan gəlirinə tətbiq olunur.

Azərbaycan Respublikasında müəssisənin mənfəət vergisi üzrə avans ödənişlər hər rüb həyata keçirilir. 2024-cü ildə müəssisənin mənfəət vergisinin dərəcəsi 20% (2023-cü il% 20%) olmuşdur.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərclərinin əsas komponentləri bunlardır:

	31 dekabr 2024 tarixində başa çatan il	31 dekabr 2023 tarixində başa çatan il
Cari mənfəət vergisi		
Cari mənfəət vergisi xərci	-	-
Əvvəlki ilin cari mənfəət vergisi ilə bağlı düzəlişlər	1,722,850	-
Təxirə salınmış vergi		
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və geri qaytarılması	(6,432,512)	2,820,559
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda göstərilmiş mənfəət vergisi xərci	(4,709,662)	2,820,559

İl üzrə cəmi xərc uçot mənfəəti ilə aşağıdakı kimi üzləşdirilə bilər:

Mənfəət vergisi vergi tutulan mənfəət üzrə hesablanır, bu isə MHBS tələbindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin üzləşdirilməsi təqdim olunur.

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Vergidən əvvəlki mənfəət /(zərər)	(30,624,238)	14,286,156
Yerli standartlara uyğun vergi dərəcəsi	20%	20%
Yerli standartlara uyğun vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci	(6,124,848)	2,857,231
Vergitutma məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən maddələrin vergiyə təsiri:		
Vergidən azad edilmiş gəlir və xərclər	207,222	101,990
Vergitutma məqsədləri üçün çıxılmayan xərclər	953,311	1,192,734
əvvəlki illərin cari mənfəət vergisi üzrə düzəlişlər	1,722,850	-
Sair	(1,468,197)	(1,331,396)
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	(4,709,662)	2,820,559

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gələcəkdə vergi tutulan gəlirdən çıxılması gözlənilməyən aktivlərin silinməsi xərclərindən ibarətdir.

Vergidən azad edilmiş gəlir və xərclər ixrac boru kəmərləri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlərə əsaslanan layihələrlə əlaqəlidir. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 122.3 Maddəsinə uyğun olaraq, ixrac boru kəmərləri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlər vergiyə cəlb olunmur.

2024-cü ildə Şirkət korporativ mənfəət vergisi üzrə ilkin ödənişi satış ƏDV, ÖMV, Gəlir vergisi və s. kimi vergi öhdəlikləri ilə tam əvəzləmək hüququndan istifadə etmişdir.

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə cari mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğlər və avans ödənişləri qalıqlarında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
1 yanvarda açılış qalığı	-	24,843,850
Cari mənfəət vergisi xərci	-	-
əvvəlki ilin cari mənfəət vergisi ilə bağlı düzəlişlər	(1,722,850)	-
Ödənilməli olan digər vergilərlə əvəzləşdirmə	-	(24,843,850)
İl ərzində ödəniş	1,722,850	-
31 dekabrda yekun qalıq	-	-

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. MHBS və vergi qanunvericiliyi məqsədləri üçün müxtəlif vergi dövrlərində gəlirlərin və xərclərin tanınması ilə nəticələnən bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Çıxılan/(vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri		
Ticarət debitor borcları	55,910	21,117
Əmlak, tikili və avadanlıqların və sair qeyri-maddi aktivlərin köhnəlmə/amortizasiya fərqləri	2,391,644	2,145,145
Digər debitor borcları və cari aktivlər	24,739	(17,139)
Digər kreditor borcları və hesablanmış xərclər	715,777	697,066
Müqavilə aktivləri və müqavilə öhdəlikləri, xalis	(495,622)	(898,904)
İcarə öhdəliyi	-	47,438
Mal-material ehtiyatları	1,476,933	1,430,053
Gələcək vergiyə cəlb olunan gəlirlə əvəzləşdirilə bilən zərərələr	12,353,739	6,674,764
Sair	(55)	(8,987)
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri	16,523,065	10,090,553

31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə təxirə salınmış vergi aktivlərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
1 yanvar tarixinə açılış qalığı	10,090,553	12,911,112
Təxirə salınmış vergi xərci/(faydası)	6,432,512	(2,820,559)
31 dekabrda yekun qalıq	16,523,065	10,090,553

"Azfen" MMC

31 dekabr 2024-cü il tarixində başa çatan il üzrə Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər (davamı)
Azərbaycan Manatı ilə

16. Kapital

Şirkətin ilkin nizamnamə fondu 1996-cı ildə 100,000 ABŞ dolları olmuşdur. Həm SOCAR, həm də Tekfen 1997, 1998, 1999 illərdə nizamnamə fonduna əlavə qoyuluşlar etmişlə 2024-cü və 2023-cü illərin dekabr ayına səhm kapitalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarlar	%	31 dekabr 2024	%	31 dekabr 2023
SOCAR	60%	165,497	60%	165,497
TEKFEN	40%	111,388	40%	111,388
Nominal kapital	100%	276,885	100%	276,885

2024-cü və 2023-cü illərdə Şirkət heç bir dividend elan etməmişdir.

17. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər

Gəlirlər üzrə məlumatın açıqlaması

Aşağıdakı cədvəldə Şirkətin müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirləri seqmentlər üzrə açıqlanır:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Mal və ya xidmət növü		
Tikinti	75,216,670	217,552,632
Cəmi müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər	75,216,670	217,552,632
Coğrafi bazarlar		
Azərbaycan	65,425,526	207,130,750
Gürcüstan	9,791,144	10,421,882
Cəmi müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər	75,216,670	217,552,632
Gəlirlərin tanınma vaxtı		
Müəyyən zaman keçdikcə göstərilmiş xidmətlər	71,582,519	56,104,413
Konkret vaxtda göstərilmiş xidmətlər	3,634,151	161,448,219
Cəmi müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər	75,216,670	217,552,632

Şirkət hesabat dövründə əvvəlki dövrlərdə yerinə yetirilmiş (və ya qismən yerinə yetirilmiş) öhdəliklərdən (məsələn, əməliyyat qiymətində dəyişikliklər) gəlirlər tanınmamışdır. Hesabat dövründə tanınan və dövrün əvvəlində müqavilə öhdəliyi balansına daxil edilmiş gəlir sıfır olmuşdur. (2023-cü il: 7,532,515 AZN) təşkil etmişdir.

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Ticarət debitor borcları (Qeyd 6)	24,823,044	21,748,592
Müqavilə aktivləri (Qeyd 6)	4,590,431	30,227,123
Müqavilə öhdəlikləri	3,326,881	-

Müqavilə aktivləri davam edən tikinti xidmətlərindən əldə edilmiş gəlirlə bağlıdır. Buna görə də, bu hesabın qalığı ilin sonunda davam edən tikinti xidmətlərinin sayından asılı olaraq dəyişir. Müqavilə aktivləri gözlənilən kredit itkiləri üçün 34,354 AZN (2023: 206,066 AZN) ehtiyat çıxıldıqdan sonra xalis dəyerdə göstərilmişdir.

Müqavilə öhdəlikləri, əsasən, hesabat tarixinə xidmətlərin yerinə yetirilmədiyi müştərilərdən ya ümumi irəliləyiş hesablamalarının POC metodu ilə tanınan gəliri aşdığı, ya da avans müavinətlərinin alındığı və ya ödənilməli olduğu layihələrlə əlaqədardır.

18. Müqavilə xərcləri

Şirkətin il üzrə müqavilə xərclərinin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Əmək haqqı xərcləri və istifadə edilməmiş məzuniyyət günləri üzrə ehtiyatda dəyişiklik	(47,946,157)	(76,521,622)
Xidmət xərcləri	(14,666,226)	(44,017,045)
Materiallar	(13,152,589)	(28,110,258)
Köhnəlmə və amortizasiya	(6,812,011)	(6,560,284)
Yemək xərcləri	(2,828,650)	(5,827,913)
Maşın-mexanizm xidmətləri	(2,498,991)	(13,353,904)
Nəqliyyat xərcləri	(2,384,219)	(5,053,132)
Yanacaq xərcləri	(1,482,022)	(2,334,040)
Texniki xidmətlər və təmir xərcləri	(837,078)	(936,430)
İcarə	(509,099)	(648,976)
Ofis xərcləri	(508,668)	(587,236)
Test xərcləri	(479,454)	(632,811)
Sığorta xərcləri	(408,820)	(1,560,596)
Kommunal xərclər	(389,291)	(1,118,269)
Mühəndislik xərcləri	(388,348)	(2,102,378)
Bank xərcləri	(285,000)	(419,593)
Tibbi xərclər	(265,494)	(341,563)
Zibil atılması	(261,784)	(790,707)
Kommunikasiya xərcləri	(231,179)	(311,028)
Test xərcləri	(131,990)	(607,215)
İstifadə hüququ olan aktivin köhnəlməsi	-	(1,105,863)
Sair	(2,413,731)	(2,699,006)
Cəmi müqavilə xərcləri	(98,880,801)	(195,639,869)

19. İnzibati xərclər

Şirkətin il üzrə inzibati xərclərinin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	31 dekabr 2024 tarixində baş a çatan il	31 dekabr 2023 tarixində baş a çatan il
Əmək haqqı xərcləri və istifadə edilməmiş məzuniyyət günləri üzrə ehtiyatda dəyişiklik	(5,190,703)	(6,044,678)
Köhnəlmə və amortizasiya	(104,503)	(115,092)
Silahlı qüvvələrə dəstək	(873,340)	(2,564,961)
Cəmi inzibati xərclər	(6,168,546)	(8,724,731)

20. Sair (zərər)/gəlir, xalis

Şirkətin il üzrə digər zərərlərinin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	31 dekabr 2024 tarixində başla çatan il	31 dekabr 2023 tarixində başla çatan il
Cərimə və sanksiyalar	(1,001,205)	-
Digər debitor borclarının (silinməsi)/bərpası	(148,859)	80,945
Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	(109,200)	(1,982)
GKZ üzrə ehtiyatda dəyişiklik	120,240	650,586
Mal-material ehtiyatlarının silinməsinə görə ehtiyatda dəyişiklik	-	(745,229)
Ümumi sair (zərər)/gəlir, xalis	(1,139,024)	(15,680)

21. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Şirkətin əməliyyatları Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Şirkətin rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Ukrayna-Rusiya müharibəsinin nəticələri

Rusiya Federasiyasının Ukraynaya təcavüzü və sonradan bu hərbi əməliyyatlara global reaksiya bir çox qurumlara əhəmiyyətli maliyyə təsirləri göstərə bilər. Bunlara Ukrayna, Rusiya və Belarusiyada fiziki əməliyyatları olan təşkilatlar, eləcə də dolayı maraqları (məsələn, təchizatçılar və müştərilər, investisiyalar və kreditörlər) daxildir.

Qüsurlarla bağlı öhdəlik

Müştərilərlə imzalanmış razılaşmalar əsasında Şirkət müqavilə üzrə biznes əməliyyatları üçün zəmanət təqdim edir. Həmin razılaşmalarda Şirkət yerinə yetirilmiş bütün işlər üçün zəmanət müddəti ərzində zəmanət verir. Müştəri hər hansı bir qüsurun olmasını sübuta yetirərsə, Şirkət bərpa işlərini aparmalı və əlaqəli xərcləri çəkməlidir.

Bank zəmanətləri

Şirkətin tikinti müqavilələri üzrə müştəriləri qarşısında öhdəliklərinin müxtəlif aspektlərini təmin etmək üçün Şirkət bank zəmanətləri verir. 31 dekabr 2024-cü il tarixinə mövcud zəmanətlərin ümumi dəyəri 18.75 milyon ABŞ dolları və 3.15 milyon AZN (35 milyon AZN) (31 dekabr 2023-cü il: 18.75 milyon ABŞ dolları və 4.3 milyon AZN (36 milyon AZN)) təşkil etmişdir. Bu zəmanətləri təmin etmək üçün Şirkətin hesablarına və ya digər aktivlərinə heç bir məhdudiyyət qoyulmur. Şirkət bütün müqavilələri yerinə yetirəcəyini və bu zəmanətlər üzrə pul vəsaitlərinin xərclənməyəcəyini gözləyir.

Digər

Xarici ölkələrdə maliyyə və siyasi vəziyyət Şirkətin həmin ölkələrdə əməliyyat və maliyyə vəziyyətinə təsir göstərə bilər. 31 dekabr 2024-cü və 2023-cü il tarixlərinə Şirkətin rəhbərliyi hesab edir ki, təqdim edilən maliyyə hesabatlarına təsir göstərə biləcək əhəmiyyətli maliyyə və ya siyasi məsələ baş verməmişdir.

22. Maliyyə riskinin idarə edilməsi

Maliyyə alətləri və ədalətli dəyərlər

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ilə göstərilməyən maliyyə alətlərinin balans dəyəri onların ədalətli dəyərinə yaxındır.

Fəaliyyətinin adi gedişində Şirkət kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrinin dəyişməsi nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Şirkətin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Şirkətin risklərin idarə edilməsi üzrə ümumi proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliyini diqqət mərkəzində saxlayır və Şirkətin maliyyə nəticələrinə potensial mənfi təsiri azaltmağı məqsəd qoyur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Şirkətin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin saxlanmasıdır. Risklərin idarə edilməsi üzrə müəssisə rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq Şirkətin rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Şirkətin maliyyə alətlərindən irəli gələn əsas risklər – bazar riski, kredit riski və likvidlik riskidir. Rəhbərlik, aşağıda icmal edilən bu risklərin hər birinin idarə edilməsi prinsiplərini nəzərdən keçirir və razılaşdırır:

- ▶ Bazar riski – maliyyə alətinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin ədalətli dəyərinin bazar qiymətlərindəki dəyişikliklərə görə dəyişməsi riskidir. Bazar qiymətləri dörd risk növünü əhatə edir: faiz dərəcəsi riski, valyuta riski, malın qiyməti riski və digər qiymət riski, misal üçün, səhm qiyməti riskidir. Şirkət yalnız valyuta riskinə məruz qalır.
- ▶ Kredit riski – qarşı-tərəflərin maliyyə aləti və ya müştəri müqaviləsi əsasında öhdəliklərini yerinə yetirməməsi və nəticədə maliyyə zərərinin yaranması riskidir.
- ▶ Likvidlik riski – müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş qalan ödəmə müddətini göstərən maliyyə öhdəlikləri üçün ödəmə müddətinin təhlilini və Şirkət tərəfindən məxsusi likvidlik riskinin idarə edilməsini göstərir.

Maliyyə riski amilləri

Şirkətin əməliyyatları onu müxtəlif maliyyə risklərinə məruz qoyur; bazar riski (o cümlədən valyuta riski, ədalətli dəyər riski, pul vəsaitlərinin hərəkəti riski və qiymət riski), kredit riski və likvidlik riski. Şirkətin ümumi riskin idarə edilməsi proqramı maliyyə bazarlarının gözlənilməzliyinə diqqət yetirir və Şirkətin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsirləri minimuma endirməyə çalışır.

Xarici valyuta riskinin idarə edilməsi

Şirkət xarici valyuta ilə ifadə edilmiş müəyyən əməliyyatları həyata keçirir və beləliklə də, valyuta məzənnəsinin dəyişməsi riskinə məruz qalır. Valyuta məzənnələri ilə bağlı risk forvard valyuta müqavilələri istifadə edilməklə təsdiq edilmiş siyasət parametrləri çərçivəsində idarə olunur.

Hesabat tarixində Şirkətin xarici valyutada göstərilmiş monetar aktivləri və monetar öhdəliklərinin balans dəyəri aşağıda açıqlanır.

Xarici valyutaya həssaslıq

Xarici valyuta riski – maliyyə alətlərinin dəyərinin xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərə görə təəddüd etməsi riskidir. Xarici valyuta ilə ifadə edilmiş aktivlər (pul vəsaitləri və ticarət debitor borcları) və öhdəliklər (ticarət kreditör borcları) xarici valyuta riskinin yaranmasına səbəb olur. Şirkətdə xarici valyuta riskinin idarə edilməsi üçün rəsmi proseduralar yoxdur, lakin rəhbərlik iqtisadiyyatda baş verən tendensiyalardan kifayət qədər məlumatlıdır və xarici valyuta risklərini azaltmaq üçün müəyyən addımlar atmışdır. Aşağıdakı cədvəldə xarici valyutalarla ifadə edilmiş maliyyə alətlərinin AZN ilə ekvivalenti göstərilir.

	31 dekabr 2024			31 dekabr 2023		
	ABŞ dollarının AZN ekvivalenti	Avronun AZN ekvivalenti	Britaniya funtunun AZN ekvivalenti	ABŞ dollarının AZN ekvivalenti	Avronun AZN ekvivalenti	Britaniya funtunun AZN ekvivalenti
Kassa və banklar	35,508,070	178,374	3,931,316	20,819,189	210,460	4,644,499
Ticarət debitor borcları	4,708,743	-	-	11,082,237	-	-
Ticarət kreditör borcları	(425,423)	(23,642)	(17,859)	(5,623,619)	(25,393)	(92,601)
Xalis xarici valyuta mövqeyi	39,791,390	154,732	3,913,457	26,277,807	185,067	4,551,898

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Şirkətin vergidən sonrakı mənfəətinin ABŞ dolları, Avro və Britaniya funtu üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslığının təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir (bank qalıqları, debitor borcları və kreditör borcları ilə təmsil olunan monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərində dəyişikliklərə görə). Şirkətin digər xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklər riskinin həcmi böyük deyil.

	Artım/azalma ABŞ dolları	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir AZN	Artım/azalma Avro	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir AZN	Artım/azalma Britaniya funtu	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir AZN
2024-cü il	2% (2%)	795,828 (795,828)	8.59% (5.53%)	13,291 (8,557)	9.24% (10.20%)	361,603 (399,173)
2023-cü il	20% (3%)	5,255,561 (788,334)	13% (6%)	24,059 (11,104)	11% (15%)	500,709 (682,785)

Kredit riski

Kredit riski qarşı-tərəfin maliyyə aləti və ya müştəri müqaviləsinə əsasən öz öhdəliklərini yerinə yetirməməsi və nəticədə maliyyə zərərinin yaranma bilməsi riskidir. Şirkət kredit riskinə əməliyyat fəaliyyəti (əsasən ticarət debitor borcları) və maliyyələşdirmə fəaliyyəti (o cümlədən banklarda olan depozitlər) nəticəsində məruz qalır.

Şirkət yalnız tanınmış və nüfuzlu tərəflərlə əməliyyatlar apardığından ticarət debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla) ilə bağlı risk dərəcəsini aşağı səviyyədə qiymətləndirir. Şirkətin kredit riskinin maksimal həcmi ümumi şəkildə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə göstərilirdiyi kimi 31 dekabrda aktivlərin sinifləri üzrə təqdim edilir:

	31 dekabr 2024	31 dekabr 2023
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (Qeyd 5)	48,595,713	43,820,275
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 5)	6,802,617	1,605,341
Ticarət debitor borcları (Qeyd 6)	24,823,044	21,748,592
Kredit riskinə ümumi maksimum məruz qalma	80,221,374	67,174,208

Şirkət pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasının etibarlı maliyyə durumu olan və yaxşı borc xidməti olan nüfuzlu maliyyə institutlarında yerləşdirir. Şirkət hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir. Bundan əlavə, Şirkətin məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərinin qalığı Dövlətin xəzinə hesabında yerləşdirilmişdir.

Debitor borcları əsasən yerinə yetirilmiş tikinti, mühəndis və əlaqəli xidmətlərə görə əlaqəli tərəflər də daxil olmaqla yerli və xarici müştərilərlə yaranmış balanslardan ibarətdir.

Şirkətin rəhbərliyi gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borcları üçün hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə ehtiyatları hesablandığına görə Şirkətin yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Likvidlik riskinin idarə edilməsi

Likvidlik riski Şirkətin ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Şirkətin yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərlər çəkməyərək və ya Şirkətin nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskinin idarə edilməsi üçün əsas məsuliyyəti Şirkətdə qısa, orta və uzunmüddətli maliyyələşdirmənin və likvidliyin idarə edilməsi tələblərinə dair müvafiq likvidlik riskinin idarə olunması sistemini yaratmış idarə heyətinin üzərinə düşür. Şirkət, proqnozları və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətini davamlı şəkildə izləmək və maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə profilərini uyğunlaşdırmaqla adekvat ehtiyatları və bank vasitələrini saxlayaraq likvidlik riskini idarə edir.

Aşağıdakı cədvəllərdə Şirkətin qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri üzrə qalan ödəmə müddətləri göstərilir. Cədvəllər Şirkət ödəmə aparmalı olduğu ən erkən tarixdə maliyyə öhdəlikləri üzrə diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında hazırlanmışdır. Cədvəllərə faiz və əsas məbləğ üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti daxildir.

	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər				
Ticarət kreditor borcları (Qeyd 10)	5,487,016	-	-	5,487,016
Müqavilə öhdəlikləri (Qeyd 17)	3,326,881	-	-	3,326,881
Cari icarə öhdəliyi (Qeyd 14)	-	-	-	-
Ümumi gələcək ödənişlər	5,487,016	-	-	8,813,897

The maturity analysis of financial liabilities at 31 December 2023 is as follows:

	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər				
Ticarət kreditor borcları (Qeyd 10)	13,825,630	-	-	13,825,630
Cari icarə öhdəliyi (Qeyd 14)	237,188	-	-	237,188
Ümumi gələcək ödənişlər	14,062,818	-	-	14,062,818

Kapital riskinin idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Şirkətin əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditorun biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Şirkətin öz kapitalını idarə edir və hesab edir ki, yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam edərək, maraqlı tərəflərin əldə etdiyi gəliri artırmağa müvəffəq olacaq.

Şirkətin ümumi strategiyası 2023-cü ildən etibarən dəyişməmişdir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə qeydə alınan maliyyə aktivləri. Sabit faiz dərəcəsi alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri oxşar kredit riskləri və qalan ödəmə müddətləri olan yeni alətlər üçün cari faiz dərəcələri ilə diskont edilməklə əldə edilməsi gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə qeydə alınan öhdəliklər. Müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri ilə sabit faiz dərəcəsi alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, qalan ödəmə müddətləri başa çatan oxşar kredit riskləri olan yeni alətlər üçün cari faiz dərəcələri ilə diskont edilmiş gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında hesablanmışdır.

23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyər, aktivin satışı və ya öhdəliyin köçürülməsi üçün əsas (və ya ən üstün) bazarda, cari bazar şəraitində (yeni çıxış qiyməti) ölçmə tarixində qəbul ediləcək və ya ödəniləcək qiymətdir. Bu qiymət birbaşa müşahidə oluna bilər və ya başqa bir qiymətləndirmə metodundan istifadə etməklə təxmin edilə bilər.

Şirkət maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi və açıqlanması üçün aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- **Səviyyə 1:** Eyni aktivlər və öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda qeyd olunan qiymətlər.
- **Səviyyə 2:** Qeyd olunan ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən bütün amillərin birbaşa və ya dolayı yolla müşahidə olunduğu digər metodlar.
- **Səviyyə 3:** Qeyd olunan ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, lakin müşahidə olunan bazar məlumatlarına əsaslanmayan amillərdən istifadə edən metodlar.

Şirkət 31 dekabr 2024 və 31 dekabr 2023 tarixlərinə olan vəziyyətə görə ədalətli dəyər üzrə ölçülən heç bir maliyyə aləti saxlamamışdır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası səviyyələri arasında keçidlər, dəyişikliklərin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır. Bununla belə, il ərzində ədalətli dəyər iyerarxiyası səviyyələri arasında heç bir keçid olmamışdır.

24. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat dövründən sonra maliyyə hesabatlarında tanınması və ya açıqlanması tələb olunan hadisələr baş verməmişdir.